

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

.. серпень 2020 р.



Робоча програма навчальної дисципліни

КРАЄЗНАВСТВО І РЕГІОНАЛЬНИЙ ТУРИЗМ
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (шифр, назва спеціальності)
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u> (шифр, назва спеціалізації)
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітні програми	<u>Географія</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“31” серпня 2020 року, протокол № 14

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Свір Наталя Вікторівна, ст. викладач кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії



(підпис)

Юлія ПРАСУЛ.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “31” серпня 2020 року № 13

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму



(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

Робоча програма дисципліни уточнена відповідно до освітньо-професійних програм, затверджених у новій редакції (рішення Вченої ради ХНУ імені В.Н. Каразіна, протокол №12 від 26.08. 2020 р., у зв'язку з впровадженням Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 «Географія»)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Краєзнавство і регіональний туризм” складена відповідно до освітньо-професійної підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти

спеціальності (напряму) 106. Географія

Освітньо-професійної програми Географія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення з основним змістом і методами краєзнавства і регіонального туризму, опанування практичних умінь оцінки рекреаційних територій, набуття практичних навичок з організації краєзнавчо-туристичної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- розкрити понятійно-термінологічний апарат краєзнавства та туризму;
- розкрити зміст краєзнавчої і туристичної діяльності та висвітлити соціально-економічну сутність регіонального туризму;
- розкрити зміст туристичних ресурсів, засобів їх використання і оцінки;
- висвітлити механізм краєзнавчого і туристичного районування;
- охарактеризувати сучасний етап розвитку краєзнавчої та туристичної діяльності на всіх ієрархічних рівнях.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни “Краєзнавство і регіональний туризм”	
Нормативна / За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	3, 4-й
Семестр	
8-й	6, 7-й
Лекції	
24 год	14 год.

Практичні, семінарські заняття	
24 год.	10 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота, у тому числі	
102 год	126 год .
Індивідуальні заняття	
-год.	

1.6 Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- сутність, значення, функції, форми організації та змісту туристично-краєзнавчої роботи;
- регіональні особливості краєзнавчо-туристичних ресурсів України;
- керівні документи з питань краєзнавчо-дослідницької роботи з учнівською молоддю;
- класифікаційні нормативи з краєзнавства та туризму;
- особливості планування та структури керування краєзнавчою роботою;
- облік краєзнавчо-туристичної роботи в школі;
- принципи організації та роботи факультативних занять з краєзнавства, гуртків, шкільного музею;
- принципи організації та проведення масових краєзнавчо-туристичних заходів,
- зміст, методики та техніки проведення екскурсій, краєзнавчих спостережень, краєзнавчо-дослідницьких експедицій.

Вміти:

- розробляти програми краєзнавчих досліджень території;
- планувати краєзнавчо-туристичну роботу, укладати навчальні плани і програми в навчальних закладах різного типу;
- здійснювати облік краєзнавчо-туристичної роботи в школі, роботи гуртка, шкільного музею;
- організовувати теоретичні та практичні заняття з географічного краєзнавства та туризму;
- оформлювати необхідну документацію краєзнавчо-туристичних заходів;
- проводити тематичний зліт, краєзнавчу конференцію, краєзнавчо-туристичні виставки, туристичні змагання;
- організовувати роботу шкільного музею, проводити краєзнавчі спостереження відповідно до місцевих умов, краєзнавчо-дослідницькі експедиції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Тема 1. Суть, значення, завдання географічного краєзнавства і туризму.

Краєзнавство: сутність, значення, функції, напрямки. Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні. Поняття «туризм». Класифікація туризму, принципи класифікації. Географічне краєзнавство і туризм та міжпредметні зв'язки географії.

Шкільне, суспільне та державне краєзнавство. Туризм у шкільній освіті і вихованні. Краєзнавчий підхід у викладанні географії. Зв'язок краєзнавчо-туристичної роботи з навчанням та вихованням. Методи краєзнавчих досліджень. Використання краєзнавчих матеріалів на уроках географії. Краєзнавче вивчення своєї місцевості. Програма краєзнавчих досліджень території.

Тема 2. Краєзнавчо-туристичні ресурси України.

Природні краєзнавчо-туристичні ресурси. Історико-культурні краєзнавчо-туристичні ресурси. Інфраструктурні краєзнавчо-туристичні ресурси. Забезпеченість краєзнавчо-туристичними ресурсами. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності. Краєзнавчий музей.

Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Місце краєзнавства і туризму в системі шкільної освіти України.

Шкільний туризм: сутність, значення, функції. Форми організації та зміст краєзнавчо-туристичної роботи в школі. Планування краєзнавчо-туристичної роботи. Туристично-краєзнавчий цикл.

Сутність і значення позакласної краєзнавчо-туристичної роботи. Методика роботи краєзнавчого гуртка. Організація факультативних занять з краєзнавства. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.

Тема 2. Форми туристично-краєзнавчої роботи.

Краєзнавчі екскурсії: зміст, значення, методика організації. Зміст і методика краєзнавчих спостережень. Основні групи спостережень та їх зв'язок з сезонністю. Масові краєзнавчо-дослідницькі заходи: цілі, форми проведення, характеристика.

Розділ 3. РЕГІОНАЛЬНИЙ ТУРИЗМ

Тема 1. Регіональний туризм та економіка.

Рекреаційне районування України. Характеристика рекреаційних зон України.

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Географічне краєзнавство												
Тема 1. Суть, значення, завдання географічного краєзнавства і туризму	24	4	4			12	29	2	1			26
Тема 2. Краєзнавчо-туристичні ресурси України	26	4	4			14	28	2				26
Разом за розділом 1	50	10	12			37	57	4	1			52
Розділ 2. Організація краєзнавчо-туристичної роботи												
Тема 1. Місце краєзнавства і туризму в системі шкільної освіти України	16	6	6			6	25	1				24
Тема 2. Форми туристично-краєзнавчої роботи	22	8	6			10	26	1	1			24
Разом за розділом 2	38	14	12			13	51	2	1			48
Розділ 3. Регіональний туризм												

Тема 1. Регіональний туризм та економіка.		4	4			4		2	1			
Тема 2. Рекреаційне районування України.		4	4			20		2	1			
Разом за розділом 3		8	8			32						
Усього годин	150	24	24			102	150	14	10			126

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	Розвиток географічного краєзнавства. Історія розвитку туризму.	2	1
2.	Класифікація туризму, принципи класифікації	2	-
3.	Розробка програми краєзнавчих досліджень території	4	-
4.	Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України	2	-
5.	Історико-культурні та інфраструктурні краєзнавчо-туристичні ресурси України	4	-
6.	Види краєзнавчо-туристичної діяльності по областях	2	1
7.	Планування краєзнавчо-туристичної роботи	4	-
8.	Розробка маршруту та змісту екскурсії	4	-
	Разом	24	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади.	3	7
2	Управління туристсько-краєзнавчою роботою у загальноосвітніх навчальних закладах. План краєзнавчо-дослідницької роботи, як частина загальношкільного плану навчально-виховної роботи.	3	7
3	Туризм у шкільній освіті і вихованні.	3	6
4	Використання краєзнавчого матеріалу в курсах шкільної географії.	3	7
5	Структура керування краєзнавчо-туристичною роботою школи. Керівні документи з питань краєзнавчо-дослідної роботи з учнівською молоддю.	3	7
6	Краєзнавчі основи вивчення факультативних курсів.	3	7
7	Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України.	3	6
8	Техніка проведення краєзнавчих спостережень: складання описів, збір зразків, фотографування, замальовки, складання схем ділянок маршруту, нанесення відсутніх подробиць і	3	7

	виправлень на карту.		
9	Методи дослідження і дослідницька робота під час екскурсій та походів.	3	7
10	Основні напрямки експедиції. Експедиційні завдання державних, суспільних і наукових організацій.	3	7
11	Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.	3	7
12	Положення про музей, шкільний краєзнавчий музей. Створення тематико-експозиційного плану шкільного музею. Зв'язок з державними музеями.	3	7
	Разом	36	82

6. Індивідуальні завдання

На денній і заочній формі навчання індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

До основних методів навчання належить: лекції (з презентаціями), практичні роботи, самостійна робота студентів згідно з програмою курсу.

За умови продовження адаптивного карантину, спричиненого коронавірусом 2019-nCoV, ознайомлення з виробничими, науковими та освітніми установами, організаціями, підприємствами географічної та картографічної галузей м. Харків можливе у дистанційному режимі.

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: правильність виконання практичних робіт та їх теоретичний захист, участь у дискусіях під час лекційних та практичних занять, проміжний і екзаменаційний контроль.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Екзамен

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Розділ 1		Розділ 2		Разом	Екзамен	
T 1.	T 2	T 1	T 2			
10	10	20	20	60	40	100

Критерії оцінювання:

При оцінювання практичних робіт враховуються:

- повнота виконання завдань;
- правильність та якість виконання завдань;
- наявність висновків;
- акуратність в оформленні тощо.

Максимальна кількість балів за практичну роботу – 5 бали (8 практичних робіт всього 40 балів).

5 балів ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття.

При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

4 бали ставиться, коли студент виконав завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

3-2 бали ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. У роботі наявні фактичні та/або стилістичні помилки.

1-0,5 бали ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів вміннями аналізу, порівняння тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

0 балів ставиться, коли студент роботу не виконав.

Підсумковий (заліковий) контроль: робота складається з питань тестової та відкритої форми.

Перший блок тестової форми на знання поняттєво-теоретичного апарату (7 питань по 0,5 балів кожне).

Другий блок тестової форми множинного вибору на знання нормативної бази (5 питань по 1,5 балів кожне).

Третій і четвертий блоки – тестової форми на відповідність, присвячені класифікаціям географічного туризму, історії становлення географічного краєзнавства України та методам дослідження (питання оцінюються від 3,5 до 2 балів, максимальна кількість балів за блоки – 10,5 балів).

П'ятий блок відкритої форми, необхідно вставити пропущені слова (3 питання по 1 балу кожне).

Шостий блок містить три питання, які потребують стислої розгорнутої відповіді (оцінюються по 5 балів кожне).

Загальними критеріями оцінювання відкритих питань залікової роботи є такі:

Максимальні бали за відповідь	5
Критерії оцінювання	Можливі набрані бали
Відповідь відсутня	0
Спроба відповісти на питання, але наводяться загальні речення про важливість, актуальність тощо, студент демонструє дифузно-розсіяне уявлення та початкові, поверхневі знання, розрізняє об'єкт вивчення, може дати тлумачення того чи іншого явища, фрагментарно, у тезовій формі відтворює незначну частину матеріалу, елементарний виклад думки.	1
Студент розкриває основні поняття, пробує назвати основні властивості, відтворює логічно і послідовно основний матеріал з помилками та неточностями.	2
Достатньо повне викладення матеріалу, відповідь відображає уміння аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, робити висновки, студент наводить окремі власні приклади	3
Студент демонструє вільне володіння матеріалом, відповіді повні, логічні, структуровані, обґрунтовані, з власними прикладами, але з певними неточностями несистемного характеру.	4
Демонструє глибокі системні і міцні знання, критичне оцінювання нових фактів, ідей, явищ, неординарний і творчий підхід до вирішення поставленої проблеми.	5

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	не задовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Корнєєв О. В. Методика шкільного географічного краєзнавства / О. В. Корнєєв. – Харків. : Вид. група «Основа», 2007. – 144 с.
2. Костриця М. Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. / М. Ю. Костриця, В. В. Обозний. – К. : Вища школа, 1995.

3. Костриця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, постаті, практика / М. Ю. Костриця. – Житомир : Косенко, 2006. – 444 с.
4. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм : навч. посібник / М. П. Крачило. – К. : Вища школа, 1994. – 191 с.
5. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський; за заг. ред. проф. Ф. Д. Заставного. – К. : Знання, 2006. – 575 с.
6. Тронько П. Т. Краєзнавство України / П. Т. Тронько. – К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 126 с.

Допоміжна література

1. Жванко Л. М. Краєзнавство: конспект лекцій (для студентів усіх курсів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки) / Л. М. Жванко. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 163 с.
2. Жупанський Я. І. Роль і місце географічного краєзнавства у структурі національного краєзнавства / Я. І. Жупанський, В. П. Круль. // Географічне краєзнавство: сучасний стан і перспективи. – Житомир: Льонок, 1992. – С. 4.
3. Костриця М. Ю. Географічне краєзнавство України: теоретико-методологічні засади, історія, практика : автореф. дис. ... доктора геогр. наук : спец. 11.00.13 «Історія географії» / Михайло Юрійович Костриця. – К., 2007. – 25 с.
4. Костриця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М. Ю. Костриця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. - Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151–155.
5. Костриця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, перспективи концептуального синтезу. / М. Ю. Костриця. – Житомир: Косенко, 2006. – 444 с.
6. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство в Українській РСР / П. Т. Тронько, В. О. Горбик, О. І. Лугова – К. : Наукова думка, 1989. – 240 с.
7. Уривалкін О. М. Історичне краєзнавство : навч. посібник для студентів / О. М. Уривалкін – Ніжин, 2002. – 157 с.
8. Шищенко П. Г. Географічне краєзнавство: зміст, понятійно-термінологічний апарат, місце в географічній освіті / П. Г. Шищенко // Історія української географії. – 2001. – № 4. – С. 7.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.google.com.ua>
2. <http://studentam.net.ua/content/view/7801/97/>
3. <http://pulib.if.ua/part/8736/>